

Community Economic Development Sustainable Based on Local Wisdom According to The Sufficiency Economy Approach, Phon Tok Subdistrict, Tha Tum District, Surin Province

Phra Phraiwan Katthipo¹ Phra Thaweepong Loima¹ Aomsin Tumthong¹
and Phra Pratchaya Chayawuttho^{1*}

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

*Corresponding author. E-mail: arran010842@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study 1) local wisdom of Ban Phone Throw, 2) patterns in community economic development on the basis of local wisdom according to the Sufficiency Economy concept of Ban Phone Throw, and 3) transferring local wisdom, Ban Phone Throw, Phone ROK Subdistrict, They Tum District, Turin Province. This study is qualitative research. The results of the study found that 1) Ban Phone Throw has important local wisdom, including hand-woven silk, which is related to rituals and economy at the local level. Weaving folk tools and utensils that can be produced by oneself to help create convenience. 2) A model for developing the community economy based on local wisdom according to the Sufficiency Economy concept of Ban Phone Throw. Development begins with building understanding and learning in the community itself about natural resources and local culture. This will help communities understand the importance of using resources in a rational and sustainable manner. Creating a learning center Promote cooperation and develop skills in managing community enterprises. Create cooperation with the government, private sector, and international organizations. To support sustainable development of the community economy. 3) Transferring local wisdom of Ban Phone Throw. Not only does it allow traditional traditions and culture to continue. But it also creates an understanding and importance of local wisdom in strengthening the economy and social prosperity in the community. Preserving local wisdom is an important matter that every community should pay attention to and cooperate in transmitting and continuing it.

Keywords: Community Economy, Local Wisdom, Sufficiency Economy, Sustainable Development

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนครก ตำบลโนนครก อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์

พระไพโรจน์ กตทีโป¹ พระทวีพงษ์ ลอยมา¹ ออมสิน ตุ่มทอง¹ และ พระปรัชญา ชยวุฒิ^{1*}

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: arran010842@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโนนครก 2) รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโนนครก และ 3) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโนนครก ตำบลโนนครก อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) บ้านโนนครกมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ผ้าไหมทอมือ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น การจักสานเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน ที่สามารถผลิตได้เองมาช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย 2) รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโนนครก การพัฒนาเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ในชุมชนเองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้ ส่งเสริมการร่วมมือและการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรสากล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน 3) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโนนครกนั้น ไม่เพียงแต่ทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมมีอยู่ต่อไป แต่ยังเป็นการสร้าง ความเข้าใจและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างเศรษฐกิจและความเจริญทางสังคมในชุมชนด้วย การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนทุกแห่งควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการถ่ายทอดและสืบสานต่อไป

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, เศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาที่ยั่งยืน

© 2023 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

ภูมิปัญญาความรู้และประสบการณ์ที่สืบทอดต่อกันมาโดยชาวบ้านหรือชุมชนในพื้นที่แบบท้องถิ่นตลอดจนรุ่นที่ผ่านมามีต้นกำเนิดและเกิดขึ้นภายในชุมชนเอง ซึ่งอาจการใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรค การเกษตรแบบที่ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น การสร้างสิ่งประดิษฐ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานต่างๆ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และความเชื่อทางวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ภูมิปัญญามักเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยเฉพาะในบริบทของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถช่วยในการปรับตัวและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสังคมในพื้นที่นั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการและนโยบายที่เหมาะสมต่อความต้องการและความเชื่อของชุมชนได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการนำความรู้และประสบการณ์ที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณจากชุมชนและพื้นที่นั้นๆ มาใช้ในการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของพื้นที่นั้นๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่

ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของสภาพปัญหา เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทยมีปัญหาเกี่ยวกับงานและอาชีพจำนวนหนึ่งจะหายไปเนื่องจากถูกทดแทนได้ด้วยการใช้เทคโนโลยีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและยกระดับระดับความเจริญของชุมชนในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาชีวิตในทุกด้าน ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมักจะใช้วิธีการต่างๆ ที่มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือและการรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน นอกจากนี้ยังมีการใช้แนวคิดและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อสร้างโอกาสและสิ่งส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และสุธิ โกสิทธิ์, 2563)

การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจพื้นฐานในชุมชน โดยการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ เช่น การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตร การสร้างพื้นที่อุตสาหกรรมหรือการค้าขนาดเล็กที่สามารถสร้างงานทำให้คนในชุมชนได้ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กและกลาง (SMEs) การส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กและกลางในชุมชน (ภัทรพล ชุ่มมี, 2565) เช่น การให้การฝึกอบรม การสนับสนุนทุน หรือการให้ความรู้ในด้านการจัดการธุรกิจแก่ผู้ประกอบการในชุมชน การสร้างพื้นที่สำหรับการศึกษาและอบรมการพัฒนาทักษะและความรู้ของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรที่ยั่งยืน การสร้างธุรกิจเล็กๆ หรือการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์และบริการ การสนับสนุนการตลาดสินค้าท้องถิ่น เช่น การสร้างตลาดสินค้าท้องถิ่น การส่งออกผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ การสร้างสมาคมหรือองค์กรในชุมชน การสร้างองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งสามารถช่วยในการประสานงานและการดำเนินการโครงการต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมธุรกิจและการพัฒนาในชุมชน โดยการสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการลงทุนในชุมชน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเงิน หรือการลดข้อบังคับข้อบังคับที่มีผลต่อการดำเนินงาน (อรชร ไกรจักร และชันทอง วัฒนะประดิษฐ์, 2563) การพัฒนาชนบทแนวใหม่ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการเชื่อมโยงกันทุกด้าน โดยมีเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนในชนบท โดนยึดหลักสำคัญคือ การได้ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยตนเอง การพัฒนาชนบทแนวใหม่นี้จึงเป็นการ ทำให้ชาวชนบทรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาที่จะเกิดจากความสมัครใจมีความเป็นตัวของตัวเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นเครื่องค้ำประกันว่า ผลแห่งการพัฒนาจะตกอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นการสร้างประชาธิปไตยให้เกิดในชุมชนอีกด้วย

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดีมีเหตุ มีผล และไม่ประมาท ให้คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งแต่ปี 2517 จากนั้นความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีนักวิชาการและหน่วยงานนำมาอธิบาย และขยายความหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเข้าใจง่ายมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วิเคราะห์เชิงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในสังคมไทยที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัตร และมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนาโดยมีแนวคิดทางสายกลางเป็นหลักแนวคิดที่สำคัญ (ธัญชนก ปะวะละ และคณะ, 2560)

ดังนั้น การถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญและมีความสำคัญอย่างมาก เพราะมันช่วยให้ชุมชนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นไปใช้ในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ

ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเกิดขึ้นผ่านทางการสอนเรียนจากผู้ประกอบการสู่ลูกหลาน หรือผ่านทางการทำงานและกิจกรรมในชุมชน เช่น การเล่าเรื่องราว การใช้งานเครื่องมือและเทคโนโลยี การจำลองหรือการฝึกฝนในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญานั้นๆ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมักเกิดขึ้นในบริบทของการสร้างและเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเชื่อมั่นของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน โดยทั้งนี้ การอนุรักษ์และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสืบสานและวัฒนธรรมที่มีค่าของชุมชนในระยะยาว และเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในสังคมต่างๆ ทั่วโลก (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2534)

จากข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษารูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหาหรือคำถามที่ต้องการตอบหรือแก้ไข ซึ่งจะช่วยกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการวิจัยค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือหัวข้อวิจัย โดยใช้ทั้งข้อมูลที่เผยแพร่และข้อมูลที่ไม่เผยแพร่ เพื่อเข้าใจสถานการณ์และการวิจัยที่เคยทำมาก่อน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานโดยการทำวิจัยคือการดำเนินการตามแผนงานวิจัยที่กำหนดเอาไว้เป็นการในการดำเนินการ หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ 6 ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือเป้าหมายของการวิจัย และตีความผลเพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์

ขั้นตอนที่ 8 สรุปผลการวิจัยและสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนวิชาการและประชาชนทั่วไป เพื่อส่งเสริมให้ความรู้และนำไปสู่การพัฒนาในสาขาที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์ 15 คน ซึ่งเลือกโดยวิธีเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ในชุมชนบ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอดำเนิน จังหวัดสุรินทร์ 15 คน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้มาแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้กำหนดไว้และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์โดยพิจารณาจาก ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) กับประเด็นที่ต้องการประเมิน และความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้ จากนั้นจะนำผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

2.1. แบบสัมภาษณ์ (Interview)

มุ่งเน้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ในชุมชนบ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอดำเนิน จังหวัดสุรินทร์ 15 คน คนซึ่งเป็น แหล่งข้อมูลที่ได้มาแบบเจาะจงโดยมีเนื้อหาสำคัญได้แก่

- 1) วิธีการสืบทอดและส่งผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของคุณเป็นอย่างไร
- 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสัมพันธภาพและการเชื่อมโยงในชุมชน
- 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการใช้งานในอุตสาหกรรมหรือธุรกิจในพื้นที่ของท่านหรือไม่และถ้าใช้มีประโยชน์อย่างไร

- 4) ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการถือรูปแบบและความเชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่าน
- 5) ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของท่านอย่างไร

- 6) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างโอกาสในการทำธุรกิจในชุมชนมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร
- 7) วิธีการสร้างโครงสร้างการผลิตที่ยั่งยืนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน
- 8) การสร้างระบบการกระจายรายได้และระบบเศรษฐกิจในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 9) การสร้างนวัตกรรมในการผลิตและการบริการโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลัก
- 10) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 11) วิธีการที่ชุมชนส่งต่อและสืบทอดภูมิปัญญาตำราบรรณาการแก้ปัญหาหรือทักษะทางชีวิต
- 12) สิ่งที่ชุมชนทำเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคและการสนับสนุนภูมิปัญญาในเยาวชน
- 13) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในชุมชน
- 14) วิธีการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อส่งต่อภูมิปัญญาในชุมชน
- 15) วิธีการใช้การศึกษาเพื่อส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาในชุมชน

2.2 การสร้างเครื่องมือ

ขั้นสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้มีการแสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอดำเนิน จังหวัดสุรินทร์ และเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการคิดคำถามสัมภาษณ์

- 2) ยกร่างแบบสัมภาษณ์
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยตรวจสอบ
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

- 5) ปรับปรุง แก้ไข

6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

7) ชี้แจงโครงการวิจัยและความสำคัญของการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

ก. ผู้วิจัยอธิบายถึงโครงการวิจัยและความสำคัญของการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์และองค์ความรู้ที่จะได้จากการวิจัย

ข. ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำคณะผู้วิจัยเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้จักหน้าที่การงานและหน่วยงานที่ทำการวิจัยพร้อมเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สอบถามเป็นเบื้องต้น และขออนุญาตสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลจนครบทุกคน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนสามารถทำได้โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนและการสำรวจก่อนที่จะเริ่มต้นเก็บข้อมูล ควรวางแผนล่วงหน้าว่าต้องการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนในด้านใดบ้างรวมถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสำรวจด้วย

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่สนใจ การสืบค้นข้อมูลจากเอกสารประวัติศาสตร์ หรือการสำรวจสถานที่ประวัติศาสตร์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ หรือเครื่องบันทึกวิดีโอ

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาเรียบร้อยแล้ว ควรทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเต็มประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 การเขียนรายงานวิจัยสรุปข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้ในรายงาน และแบ่งปันข้อมูลกับผู้ที่สนใจ เช่น ชุมชนท้องถิ่น นักศึกษา หรือนักวิจัยอื่นๆ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาหรือการวิจัยต่อไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านบริบท วิถีชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสำรวจอย่างเพียงพอ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและครอบคลุม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสุรินทร์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านโพนครกมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ผ้าไหมทอมือ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น การจักสานเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านที่สามารถผลิตได้เองมาช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย ผ้าไหมทอมือเป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในภูมิภาคอีสานของประเทศไทย โพนครกอาจมีการผลิตผ้าไหมทอมือโดยใช้เทคนิคและกระบวนการที่ถ่ายทอดมาโดยท้องถิ่นมาตั้งแต่อดีต การทอผ้าไหมมือเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาโดยตรงจากพ่อแม่ที่ผ่านมา มีความสำคัญในทั้งเรื่องของการผลิตเสื้อผ้าใช้เองและการจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดกว้างขวางนอกจากนี้ การจักสานเครื่องมือและเครื่องใช้พื้นบ้านก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวโพนครก การจักสานเครื่องมือเช่น ตะกร้าหรือถุงผ้าที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือใช้ในการขนส่งสินค้า มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ชีวิตของชาวบ้านเป็นไปอย่างสะดวกสบาย ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความสุขในชุมชนได้มากขึ้นด้วยการมีเครื่องมือและเครื่องใช้พื้นบ้านที่ผลิตโดยท้องถิ่นเองได้ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ และยังเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับรุ่นลูกหลานต่อไปด้วยการผลิตผ้าไหมทอมือและการจักสานเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทที่สำคัญในการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวโพนครก ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิด

ความสะดวกราบรื่นในชีวิตประจำวัน แต่ยังเป็นตัวแสดงของวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนในภูมิภาคอีสานไทยได้อย่างชัดเจนด้วย การรักษาและพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่าประทับใจและควรรักษาไว้เสมอสำหรับความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนในอนาคต การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความรู้และทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาที่ยั่งยืน เรื่องนี้มีความสำคัญเนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและชุมชนในการเผยแพร่และสืบทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ โดยมีข้อดีด้านความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาวประสบการณ์และความรู้ท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาโดยชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนโดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนและเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยรูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถออกแบบได้ตามข้อดีและความสามารถของชุมชนเอง โดยเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและมีการสร้างสรรค์เป็นหลัก การสนับสนุนการผลิตสินค้าท้องถิ่นที่มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์หรือการใช้วิธีการเกษตรที่มีความยั่งยืน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตและเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการสร้างสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ที่เน้นบรรยากาศและวัฒนธรรมท้องถิ่นการมีวิสาหกิจของชุมชน การสร้างสถานที่ค้าขายสินค้าและบริการที่สร้างสรรค์และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การสร้างตลาดสินค้าท้องถิ่นหรือการสนับสนุนธุรกิจที่ใช้วัสดุและแรงงานท้องถิ่นมีการส่งเสริมการศึกษาและการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะให้กับชุมชน เพื่อเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการธุรกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้อย่างยั่งยืนการสร้างพื้นที่สำหรับการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการประชุมและกิจกรรมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรวมถึงการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์กรภาคเอกชน เพื่อเสนอรูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโพนครก การพัฒนาเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ในชุมชนเองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและยั่งยืน การสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้ ส่งเสริมการร่วมมือและการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรสากล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

3. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์

การเรียนรู้และสืบทอดชุมชนจะต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลายๆ ด้าน เช่น ประเพณี ศาสนา การเกษตร หรือศิลปะและช่างฝีมือ โดยการเรียนรู้จะเป็นผ่านทางการสอนจากครูผู้มีความรู้ หรือผ่านการศึกษากับตำราและวัฒนธรรมท้องถิ่นเองการสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น องค์กรส่งเสริมการพัฒนาชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษา การอบรม หรือการสนับสนุนโครงการที่เน้นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปยังรุ่นใหม่ๆ และชุมชนที่ไกลห่าง โดยการใช้เครื่องมือเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างรายได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีความเป็นไปได้การสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม และเครื่องมือช่าง จะช่วยให้ข้อมูลมีระบบตรงต่อความต้องการ

และใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพการสร้างระบบการเป็นเจ้าของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิ์และอำนาจในการตัดสินใจและการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญานั้นๆ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนได้ดียิ่งขึ้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาและความพยายามมากเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว โดยการรับรู้ความสำคัญและการสนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยให้ชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนในสถานะต่างๆ ของเศรษฐกิจชุมชนและการวิจัยยังพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการรักษาและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย บ้านโปนครกที่ตั้งอยู่ในตำบลโปนครก อำเภอดำรงวิทยพร จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโปนครกเป็นงานฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การทอผ้าการจักสาน ที่ถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในพื้นที่นั้นๆ นอกจากนี้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นยังอาจเป็นผ่านการเล่าเรื่องราวตำนาน ประเพณี หรือพิธีกรรมที่มีอยู่ในพื้นที่นี้การรักษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างเชื่อมั่นและเสริมสร้างอำนาจของชุมชนและยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ด้วยการสร้างรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการที่มีเอกลักษณ์และสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่นนั้นๆ อีกด้วย การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นการรักษาความเป็นไปได้ของวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคที่เทคโนโลยีและวัฒนธรรมระดับโลกกำลังเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในสังคมในปัจจุบันการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโปนครกนั้น ไม่เพียงแต่ทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมมีอยู่ต่อไป แต่ยังเป็นการสร้างความเข้าใจและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างเศรษฐกิจและความเจริญทางสังคมในชุมชนด้วย การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนทุกแห่งควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการถ่ายทอดและสืบสานต่อไป

อภิปรายผล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรงวิทยพร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยเช่นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นของบ้านโปนครกคือการทอผ้าซึ่งเป็นศิลปะการทอผ้าที่มีลวดลายและสีสันที่สวยงาม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นลายที่ถูกสืบทอดและพัฒนามาตั้งแต่อดีต ซึ่งสอดคล้องกับ คณกร สว่างเจริญ และคณะ (2566) ศึกษารูปแบบนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ในจังหวัดนครนายก พบว่า 1) ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ด้านการถนอมอาหารที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดกันมาจนกลายเป็นภูมิปัญญาอาหารประจำท้องถิ่นที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 200 ปี 2) ชุมชนชาวไทยพวนและชุมชนชาวลาวเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาที่เดินทางมาจากดินแดนที่สูงได้เดินทางมาพร้อมพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมแห่งภูมิปัญญาและได้นำขนบธรรมเนียมประเพณี 3) รูปแบบนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย ชุมชน (Community) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) นวัตกรรม (Innovation) การอนุรักษ์ (Conservation) ศักยภาพชุมชน (Enhancing Communities Potential) และการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) และ 4) ผลการประเมินและทดลองใช้รูปแบบนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนารูปแบบนวัตกรรมภูมิปัญญาด้านอาหารท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในจังหวัดนครนายก

รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโปนครก ตำบลโปนครก อำเภอดำรงวิทยพร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโปนครก การพัฒนาเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจและการ

เรียนรู้ในชุมชนเองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยทำให้ชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ รัชพล ยรรยง และคณะ (2561) ศึกษา กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน พบว่า 1) กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมด้วยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน มีบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงาน การผลิต/ทรัพยากรการผลิต เน้นคนในชุมชนร่วมกันระดมความคิด เพื่อการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้ การเงิน/บัญชี มีการบริหารจัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลการเงิน บัญชีอย่างสม่ำเสมอการตลาด เน้นจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน มีจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ภายใน/ต่างจังหวัดตลาด Online และตลาดต่างประเทศ และมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงให้มีความสำคัญกับการจัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม 2) การวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า(Plan) การวางแผนชาวบ้านเกิดการริเริ่มรวมกลุ่มกัน ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน และพัฒนากระบวนการอย่างมีขั้นตอน ด้วยการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (Do) การลงมือปฏิบัติ วิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาท (Check การตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีกฎระเบียบ หรือข้อตกลงข้อบังคับ ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนเน้นการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้ (Action) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา จำเป็นต้องยกระดับปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล มีการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการจัดเก็บภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพรและทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบต่อไป 3) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นแกนนำผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องมี อัตลักษณ์นำเสนอ Story เรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้าสู่ Smart Product และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความทันสมัยเพื่อเพิ่มกระบวนการผลิตสินค้าให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการพัฒนาช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มฐานกลุ่มลูกค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Line Facebook Application และสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ เป็นต้น สมาชิกทุกคนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม สมาชิกสามารถดำรงชีพอยู่ได้ ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีงาน มีรายได้ชุมชนก็ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนไปสู่สังคม นำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโพนครก ตำบลโพนครก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน ซึ่งสอดคล้องกับ พระปลัดวัชร วชิรญาณ และคณะ (2564) ศึกษา รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีเชิงพุทธของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ได้สืบทอดกันมา องค์ความรู้และความสามารถของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ กิจกรรม ถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตและนำมาใช้ในจัดกิจกรรมของชุมชน จังหวัดสุรินทร์มีภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ (1) ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นกิจกรรมการแสดงความกตัญญูต่อบุพพการี (2) ประเพณีบุญข้าวจี เป็นกิจกรรมทำบุญเดือน 3 และ (3) ประเพณีบวชนาคช้าง เป็นกิจกรรมประเพณีเพื่อสร้างศรัทธาและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณีเชิงพุทธในจังหวัดสุรินทร์มี 4 แบบ

คือ (1) รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาประเพณีเชิงพุทธตามทัศนคติของปราชญ์ชาวบ้านต้องปฏิบัติตามหลักการพัฒนาภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น (2) รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการให้ความรู้ประเพณีเชิงพุทธ มีการฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (3) รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาประเพณีเชิงพุทธตามหลักศาสตร์สมัยใหม่ต้องยึดหลักการปฏิบัติ มีการจัดทำคู่มือภูมิปัญญาประเพณีเชิงพุทธ แหล่งเรียนรู้ จัดทำคู่มือสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีเพื่อทำงานติดต่อสื่อสาร (4) รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาประเพณีเชิงพุทธต้องเป็นกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์เพื่อสร้างศรัทธาและสร้างกลุ่มอาสาในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโนนครก ตำบลโนนครก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยเช่นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นของบ้านโนนครกคือการทอผ้าซึ่งเป็นศิลปะการทอผ้าที่มีลวดลายและสีสันที่สวยงาม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นลายที่ถูกสืบทอดและพัฒนามาตั้งแต่อดีต

รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโนนครก ตำบลโนนครก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโนนครก การพัฒนาเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ในชุมชนเองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและยั่งยืน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโนนครก ตำบลโนนครก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในระดับท้องถิ่นเป็นสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมันช่วยให้ประชากรในชุมชนมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะในการผลิตสินค้าหรือบริการท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างฐานรากของเศรษฐกิจชุมชนให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น

1.2 ควรมีการสร้างฐานรากเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนในชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยการสนับสนุนกลไกการเงินและเครื่องมือการเงินท้องถิ่น เช่น สหกรณ์เพื่อการออมและการกู้ยืม หรือการสร้างธุรกิจสังคมที่มีเป้าหมายในการสร้างผลประโยชน์สังคมและเศรษฐกิจ

1.3 ควรส่งเสริมนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนการตลาดสินค้าท้องถิ่น การสร้างพื้นที่การค้าท้องถิ่น เป็นต้น ช่วยเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในการพัฒนาตนเองและเติบโตอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการผลิตและการบริการท้องถิ่นให้การสนับสนุนการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การส่งเสริมการผลิตสินค้าอาหารท้องถิ่นหรือผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและส่งเสริมการตลาดสินค้าในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.2 สนับสนุนการสร้างพื้นที่การค้าท้องถิ่นหรือตลาดสินค้าท้องถิ่นเป็นที่ยึดในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน โดยจะสามารถสร้างชุมชนที่มีชีวิตชีวาเป็นที่น่าอยู่และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการค้าขายได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาและการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นการวิจัยควรเน้นการศึกษาและสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน เช่น การศึกษาวัฒนธรรมพื้นเมือง รูปแบบการเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ หรือวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจความต้องการและความสามารถของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม

3.2 ควรการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบและการประเมินผลกระทบของนโยบาย หรือโครงการที่นำเสนอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพและประเมินผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถปรับปรุงและปรับเปลี่ยนนโยบายหรือโครงการให้เหมาะสมต่อความต้องการของชุมชน

3.3 ควรการสร้างแผนการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นที่มีการร่วมมือกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างแผนภาพที่ชัดเจนและการจัดทำนโยบายที่มีความยั่งยืน เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- คณกร สว่างเจริญ, ลักษณะ เกษราพันธ์ และพงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2566). รูปแบบนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในจังหวัด นครนายก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(10), 663-680.
- ธัชพล ยรรยง, พระมหากิตติ กิตติเมธี และพระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2561). กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน (รายงานการวิจัย). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- ธัญชนก ปะวะละ, นริศรา คำสิงห์, อมร โททำ และชัยวัช ศิริบรรพพิทักษ์. (2560). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และสุธี โกสิทธิ์. (2563). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นไทย 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(2), 289-304.
- พระปลัดวัชร วชิรญาณ, สิริภพ สอนดง และพระมหาสุพร รุกขิตตธมโม. (2564). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีเชิงพุทธของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 7(1), 27-40.
- ภัทรพล ชุ่มมี. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กสาขาอาหาร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(3), 217-230.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา.

อรชร ไกรจักร์ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2563). ชุมชนบางวัว: สร้างต้นกล้าจิตสาธารณะ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(1), 45-55.